

Кіянка Ірина Богданівна

*доктор політичних наук, доцент кафедри європейської інтеграції та права
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*
ORCID: 0000-0002-3100-7796
e-mail: kiyanka@i.ua

Левицька Надія Олексіївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
основ права України юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка*
ORCID: 0000-0002-2865-5194
e-mail: h.Levytska@ukr.net

**ЛЮМПЕНІЗОВАНА ДЕМОКРАТІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ
НА СУЧАСНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ**

Розглянуто особливості популізму, що є своєрідним позитивним повідомленням для формування демократичних цінностей у публічному управлінні. Звернено увагу на спеціальну місію популізму як необхідність влади народу та управління народом, що є досить часто наслідком усунення від влади актуальних у конкретний момент людей, груп, політичних сил і передачі влади “дійсним” представникам народу. Проведено аналіз, згідно з яким популізм прагне коригувати, вносити зміни в прийняті правила гри, враховуючи лише інтерес власної політичної сили, і не враховуючи інтересів інших політичних акторів, і часто переростає у люмпенізовану демократію, яка може згодом мати негативні наслідки для публічного управління.

Ключові слова: публічне управління; демократія; популізм; громадянські цінності; сучасне суспільство; громадянин.

Постановка проблеми. У контексті питання про популізм цю колізію можна розглянути з різних аспектів. З одного боку, програма реформ є спробою покінчити із традицією “гонки обіцянок”, так властивої попереднім виборчим кампаніям і багатьом рішенням влади. З іншого – у ситуації, коли дії уряду призводять до масового неприйняття, перед популізмом і популістами відкриваються нові політичні перспективи. Водночас популістські технології мають чималий потенціал для політичного забезпечення не лише “лівих”, але й ліберальних соціально-економічних реформ.

Відтак в Україні популізм не тільки не зійшов із політичної сцени, але й набув нових вимірів і форм, є впливовим та багатограним чинником політичної боротьби і зайняв особливе місце у сучасному вимірі публічного управління. Тому дослідження люмпенізованої демократії та популізму має наукову та суспільну актуальність. Безумовно, важливо визначити та показати його небезпеку. Але важливо також зрозуміти основу українського

популізму, причини його мутацій та стійкого збереження в українській політиці.

Виродження представницької демократії, яке спостерігається на тлі розквіту популізму та дедалі легковажнішого ставлення до політики, учергове підтверджує те, що в Україні є саме люмпенсько-олігархічна модель суспільства. Нове покоління політиків вдало експлуатує схильність до популізму значної частини громадян, яку мало цікавлять справжні наміри політиків чи їхня готовність виконувати обіцянки. Саме заздрість до заможності інших на тлі власної бідності цілеспрямовано перетворюється на основний фактор людського невдоволення.

Подолання соціальної нерівності, а не загальне підвищення добробуту, завдяки зростанню економіки та “національного пирога”, подається як панацея від бідності в Україні. Це не тільки не створює основи для ілюзорної соціальної справедливості як соціалістичної утопії майнової рівності, а й унеможливує утвердження соціальної справедливості через рівні умови для реалізації різного потенціалу кожного громадянина й суспільства загалом.

Існує очевидна потреба у зменшенні рівня популізму в українському суспільно-політичному житті, послабленні його впливу на процес боротьби за владу та ухвалення управлінських рішень у публічному управлінні (хоча останні, можливо, мають порівняно менше, ніж виборчі змагання, популістське навантаження).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню та аналізу цих питань присвятили свої наукові дослідження провідні українські та закордонні вчені. Зокрема, доцільно відзначити роботи таких науковців: А. Бянци, М. Бучина, О. Костенка, І. Куяна, Е. Лакруа, А. Мацюка, Дж. Робінсона, В. Стоцького, П. Таланчука та інших.

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Стаття акцентує увагу на важливості впливу популізму на демократичні цінності щодо люмпенізації суспільства і місію популізму у публічному управлінні.

Виклад основного матеріалу. Люмпенізація (від нім. *lumpen* – “лахміття”) – процес втрати якимось класом, соціальним прошарком характерних рис, що супроводжується переходом у нижчий соціальний статус. Люмпенізація здебільшого супроводжується втратою професіоналізму та соціальної ініціативи, безробіттям, правовим нігілізмом, зниженням рівня культури.

Давно поширеною є думка про мало не прямий зв’язок між рівнем життя в країні та демократією в ній. Що більше демократії, то більше шансів для заможності громадян. Так само популярним є твердження, що голодним суспільствам не до демократії. В українських реаліях воно часто використовується для самозаспокоєння: мовляв, доки не станемо заможнішими, про демократичні інститути не може йтися. Проте насправді зв’язок між рівнем заможності та демократичністю або авторитарністю країни не такий уже й

прямий. У світі вдосталь прикладів як авторитарних країн, що досягали економічних успіхів, так і демократичних держав із украй низьким рівнем розвитку.

Натомість є інша взаємозалежність. Рівень життя у країні зазвичай безпосередньо залежить від співвідношення у ній різних соціально-економічних пріоритетів: заохочення підприємливості та економічної активності громадян чи домінування симбіозу олігархічної верхівки та люмпенізованої маси, орієнтованих на привласнення наявних національних багатств. Перший варіант часто поширений і в умовах авторитаризму, другий – не рідкість і за формально представницької демократії.

І олігархія, і люмпенізовані верстви за своєю суттю є антагоністами приватної ініціативи, конкуренції та інших умов для заможності широких верств певного суспільства. Олігархія – тому, що це ускладнювало б, а то й повністю унеможливило б її економічне домінування та політичне панування, а люмпени – тому, що це суперечить їхньому запиту на “зрівняння в бідності” якщо не всіх, то бодай абсолютної більшості помітних їм у повсякденному житті співгромадян. Адже успішніші члени суспільства для люмпенської психології є значно вагомішим подразником, ніж нечисленні, відокремлені від широкого загалу представники привілейованої верстви [1].

Для демократичної України характерна конституційна система влади народу – єдиного легітимного джерела публічної влади. Кожний громадянин має право брати участь в ухваленні рішень та впливати на політику держави як безпосередньо, так і через представницькі органи державної влади, визначати та змінювати конституційний лад в Україні шляхом ухвалення чи затвердження Конституції України, законів та інших правових актів. Конституція України визначила народ носієм суверенітету та утвердила статус українського народу як носія і єдиного джерела влади в державі, визначивши його виняткову конституційну правосуб’єктність як головного суб’єкта конституційної реформи. Кожна з двох категорій “народ” та “влада” є складовими поняття “народовладдя” і єдиною категорією, яку необхідно розглядати з політичних, правових, соціальних позицій, а також у тісному зв’язку з державою. На думку німецьких правознавців Й. Ізензее і П. Кірххоф, народовладдя, незалежно від держави, набуває вигляду “теоретичної конструкції народу без держави” [2]. Влада народу означає демократію, яка є у змісті цих двох слів. До другої половини ХХ ст. демократія асоціювалася з перерозподілом вимог із боку бідних верств суспільства, а побоювання популізму було в обмеженні розширення виборчого права [3]. Про демократію не можна говорити, якщо влада відчужена, віддалена або протистоїть масі людей. Проявами демократії є: по-перше, уявлення потреб, інтересів, цілей та волі всього народу країни; по-друге, закріплення структурних елементів за допомогою норм, обов’язкових для поведінки та діяльності кожної людини; по-третє, забезпечення впровадження в життя встановлених, визнаних норм, правил, ідеалів, цінностей, інших регуляторів соціальної активності.

Для країн із демократичними інститутами та реальним народовладдям є характерним правовий популізм. Вплив популізму на сьогодні порушує нормальне функціонування верховенства права. Реальний популізм робить ще один крок: він посиляється на волю народу, щоб поставити себе вище демократичних установ та подолати перешкоди, які виникають на його шляху. Переконливим підтвердженням, що воля народу є одним із ключових елементів сучасної парадигми народовладдя, є ст. 21 Загальної декларації прав людини, яка передбачає, що “кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників... Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і не фальсифікованих виборах” [4]. У Конституції України відображене це положення, що є одним із найважливіших міжнародно-правових актів.

Для України вплив волі народу здійснюється через правотворчість, насамперед через органи народного представництва, які є найдієвішими суб'єктами правотворчості. Але також функціонує безліч конституційно-правових інститутів, завданням яких є виявлення волі народу в процесі правотворчості. Безпосередня демократія, яка є однією із форм народовладдя, поряд із референдумом, волевиявленням народу, може виражатись через публічні слухання, всенародні обговорення проектів нормативно-правових актів, інститут громадської правотворчої ініціативи, інститут громадських ініціатив тощо [5].

На результативність загальнодержавного референдуму як форму реалізації установчої влади народу та інструмент конституційної реформи впливає низка факторів, а саме: політична культура суспільства, зрілість демократії, політична активність громадян, якість референдного законодавства тощо. Щодо якості виборчого процесу, то правовий популізм проявляє себе у ході передвиборчої боротьби, законодавчого лобізму, управління інформаційними ресурсами громадянського суспільства з боку держави [6]. Багато з публічних політиків у політичному житті суспільства змушені були використовувати певні популістські методи, адже їх повне ігнорування здебільшого може призвести до поразки на виборах. Популізм впливає на ці та інші фактори демократичного права, усуває розбіжності та підриває фундаментальний принцип будь-якої демократії [7].

Популізм дискредитує можливість контролю концентрації влади в руках однієї особи або малої групи зазвичай шляхом підриву ефективності формальних публічних інституцій. Як приклад можна навести прагнення популістів позбавити незалежності судову систему або зробити зайвими партії, підмінивши їх лідером-популістом, який претендує на особливе – довіру від виборців. У юридичній сфері популізм проявляється у правотворчій, правоінтерпретаційній та правозастосовчій діяльності та є своєрідною правовою категорією, хоча у підсумку це досить умовно, бо популістські та юридичні методи дуже тісно пов'язані з політикою та співпрацюють із нею [8].

Правовий популізм спрямовує свій вплив на правосвідомість громадян для прийняття певного соціально значущого рішення. Також він є різновидом маніпуляції суспільною правосвідомістю за допомогою політичної тактики, прихованим під виглядом користі для народу та держави, окремої особи або різних об'єднань громадян для задоволення власних або колективних корисливих інтересів, використовуючи повсякденну правосвідомість як спрощене уявлення про правове регулювання суспільних відносин, безпосередність сприйняття правових явищ, схильність до простих та однозначних політичних рішень.

Оскільки правовий популізм обслуговує політичний радикалізм, то сфера його дії поширюється тільки на осіб, які беруть участь у виборчому, правотворчому або правозастосовчих процесах. Правовий популізм може втілюватися в життя через встановлення в юридичних нормах декларативних стимулів (прав, свобод, заохочень, переваг, пільг тощо) або обмежень (обов'язків, заборон, покарань тощо), а також впливати на свідомість людей. Зокрема, популістський нормативний акт спрямований не на упорядкування суспільних відносин і не на дозвіл актуальних соціальних проблем, а на підвищення політичного рейтингу конкретної вищої посадової особи або на те, щоб усіма засобами втриматися при владі [9]. Саме з огляду на це, популізм – закономірна та природна риса політичної діяльності на певному етапі розвитку демократичних інститутів. Правовий популізм не обмежується лише прийняттям нормативних актів. Форми прояву правового популізму відображаються і в накладенні вето з боку президента на окремі закони, і у відхиленні парламентом президентських поправок до законопроектів, і в підписанні різних конституційних “угод”, і в інших випадках, коли правова оболонка використовується, здебільшого, для приховування істинних політичних задумів, для формування привабливого іміджу певного політика. Для правового популізму властиві всі ті риси, які притаманні популізму як політичному явищу [10].

Але для правового популізму характерна також власна специфіка, бо він втілюється у специфічній сфері та пророкує: розрив фактичного та юридичного, змісту та форми; експлуатацію нереальних правових засобів для досягнення певних політичних цілей; різновид імітації правового регулювання. Правовий популізм не узгоджується з об'єктивно існуючими інтересами та очікуваннями громадян, суперечить структурі сформованих відносин, культурі суспільства, внаслідок чого дискредитує право як соціальну цінність, примножує правовий нігілізм, прирікає правове регулювання на неефективність [11].

Прояв популізму в правотворчому та правозастосовчому процесах протистоїть тенденції формування правової держави в країні. Нормативні акти не завжди відповідають чинному законодавству, досить часто правозастосування пов'язане з корупційною діяльністю, хабарництвом, а здебільшого правозастосовча діяльність прихована від населення [12].

Підсумовуючи вищезазначене, можна виділити деякі етапи прояву правового популізму в юридичній сфері, а саме: 1) вплив на загальні правила поведінки, які спрямовані на створення сприятливих умов для задоволення певних корисливих інтересів, визначає коло правовідносин та втілюється в нормі права; 2) дія норми права за допомогою спеціальних компетентних органів, суб'єктами управління, які приймають акт, що є опосередкованою ланкою між нормою права та результатом її дії, а також підставою для правових і соціальних наслідків; 3) залучення максимальної кількості уповноважених суб'єктів для вирішення проблем, що виникають у ході реалізації суб'єктивного права та юридичних обов'язків, використовуючи за цього обов'язок щодо застосування суб'єктивного права для отримання матеріальної або нематеріальної вигоди. І ось тут виникає корупція. Теоретично можна визначити, що правовий популізм є підставою для виникнення корупції [13].

Проведений аналіз дає змогу зробити висновок, що правовий популізм можна трактувати як певний набір юридичних засобів (нормативно-правових, правозастосовчих, правоінтерпретаційних актів тощо) для досягнення політичних цілей певними групами, окремими лідерами в своїх інтересах, під впливом певних юридичних обставин. Доцільно також відзначити, що посилення правового популізму загострюється під час реформ у політичній та правовій системах суспільства, різних перехідних періодів у розвитку держави, радикальних змін у законодавстві та з огляду на зміну соціально-економічної і політичної ситуації в державі, у разі нестабільності, коли більшість людей відчують погіршення умов життя, розчаровуються у політиці та втрачають впевненість у майбутньому.

Е. Лаклау стверджує, що специфіка популізму як явища систематично ігнорувалася через політичні упередження західної політичної теорії. Головне з них – відмова популізму в праві на будь-яку раціональність. Він осмислюється в суто негативних термінах “нечіткість”, “маніпулятивність”, “антиінтелектуальність”, на противагу раціональній політиці, заснованій на чітко представлених політичних агентах із визначеними інтересами. Популізм “принижують”, прирівнюючи його до “простой риторики”, на противагу “ідеологічності” класичних партій [14].

Однак Е. Лаклау доводить, якщо засоби риторики успішно конструюють популістських суб'єктів, риторика перестає бути просто риторикою, що ніяк не впливає на зміст політичного. Риторика стає інструментом творення будь-якого політичного поділу. А спрощення політичного простору, яке продукується популізмом (наприклад, опозиція “народ – еліта”), вимагає зведення абсолютно різних соціальних запитів навколо одного з двох полюсів протистояння. Для цього визначенням полюсів просто необхідно бути нечіткими. Логіка популізму завдяки цьому стає логікою кожного більш-менш широкого політичного протистояння. Риторика є необхідною для конструювання будь-якої структури [15].

Найбільшою мірою популізм поширений серед верств населення із низьким рівнем політичної і правової культури, а також за умов несталих структур народовладдя. Нездатність мас відрізнити демагогію від реалістичних пропозицій, чорно-біле бачення світу, готовність обожнювати чергового кумира і зненавидіти його конкурентів – усі ці симптоми невисокої політичної культури досить активно використовуються популістськими лідерами для мобілізації суспільної підтримки [16]. Небезпека чистого популізму для самого політика, який схиляється до цієї стратегії, полягає у тому, що, висунувши декілька популярних гасел, він швидко стає їх заручником, а будь-яку спробу корегування або зміни курсу його електорат сприймає як зраду. Тому, оскільки, як відомо, настрої маси мінливі, популістська політика виглядає безцільним метанням із одного боку в інший. Насправді тут закладено точний і тонкий розрахунок завжди бути в “команді” більшості. Меншість популістів не цікавить, оскільки вона не “робить погоди” на виборах. Відтак популіст завжди постає ворогом плюралізму і консенсусу, що досягається шляхом діалогу з усіма суспільними групами та їхніми політичними представництвами.

Висновки і перспективи подальших розвідок. На сьогодні в Україні посилення та поява нових проявів популізму стали ознакою загальної багаторічної невдачі на шляху технологічної модернізації, у зусиллях досягнути швидкого економічного зростання та у боротьбі з корупцією. Тенденція до все більш негативного ставлення багатьох громадян до складних і компромісних процедур роботи демократичних інститутів, бажання швидких та простих рішень, нетерпимість до відмінних поглядів містять у собі подвійну загрозу – скочування в анархію або ж встановлення авторитарного режиму.

Хоча для демократії популізм є практичною нормою політичної боротьби, на сьогодні українське суспільство дуже потребує зменшення популістських елементів у політиці, формування вищої якості політичної культури.

Список використаної літератури

1. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі // Humanitarian vision. 2016. Vol. 2. № 1. Р. 9—13.
2. Изензее Й., Кирххоф П. Государственное право Германии. Сокращенный пер. с нем. : в 7 т. Т. 1. Москва : Институт государства и права РАН, 1994. С. 48.
3. Загальна декларація прав людини. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 01.07.2020).
4. Костенко О. Яка Конституція нам потрібна, або Свобода людини проти правової сваволі // Віче. 2015. № 13. С. 28, 29.
5. Куян І. Забезпечення верховенства державної влади як необхідна передумова ефективності управління суспільством // Право України. 2015. № 5. С. 39—46.
6. Мацюк А. Р. Народовладдя як основа вдосконалення конституційних засад життєдіяльності суспільства // Публічне право. 2015. № 4 (10). С. 76—83.
7. Мацюк А. А. Становлення громадянського суспільства як соціальної основи народовладдя // Публічне право. 2015. № 3 (19). С. 113—120.

8. Побочий І. А. Політичний популізм і його місце в сучасному протистоянні політичних сил в Україні // Мультиверсум. Філософський альманах. 2008. Вип. 70. С. 42—52.
9. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції: монографія / Т. О. Карабін, Я. В. Лазур, М. В. Менджул [та ін.]; за заг. ред. М. В. Савчина. Ужгород : Вид-во УжНУ “Говерла”, 2015. 320 с.
10. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О. М. Балакірева, Т. В. Бельська [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського. Київ : НІСД, 2016. 72 с.
11. Стоцький В. В. Концептуальні основи дослідження політичної стабільності як стану демократичної політичної системи // Актуальні проблеми політики. 2015. № 56. С. 98—106.
12. Таланчук П. М. Державотворчий потенціал української нації. Київ : Університет “Україна”, 2015. 355 с.
13. Bianchi A. International Law Theories: An Inquiry into Different Ways of Thinking. Oxford : Oxford University Press, 2016. 336 p.
14. Laclau E., Mouffe C. Hegemony and Socialist Strategy. London : Verso, 1985. P. 22.
15. Laclau E. On Populist Reason. London : [s. n.], 2005. P. 22.
16. Robinson J. A., Acemoglu D. Economic Origins of Dictatorship and Democracy. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. P. 22.

Статтю подано: 24.07.2020

Статтю схвалено: 24.09.2020

Kiyanka Iryna Bohdanivna

Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine Doctor of Political Sciences, Associate Professor of the European Integration and Law Department
ORCID: 0000-0002-3100-7796
e-mail: kiyanka@i.ua

Levytska Nadia Oleksiivna

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor of the Department of Fundamentals of Ukraine's law of the Faculty of Law of the Ivan Franco Lviv National University
ORCID: 0000-0002-2865-5194
e-mail: h.Levytska@ukr.net

**LUMPEN DEMOCRACY AND ITS INFLUENCE
OF MODERN PUBLIC ADMINISTRATION**

Problem setting. In the scope of populism, this issue can be examined from different perspectives. On the one hand, the reform program looks like an attempt to break with the tradition of “promises race” that is so characteristic of the previous electoral campaigns and many government’s decisions. On the other hand, in cases when the government’s actions cause public rejection, the populism and populists get new political perspectives. Herewith, populist technologies have considerable potential for the provision of both “left” and liberal social and economic reforms.

There is an evident need for the reduction of the level of populism in the Ukrainian social and political life, the diminishing of its influence on the process of the fight for power and administration decision-making in the public administration (though the latter, probably, is less important than the electoral competitions and populist pressure).

Recent research and publications analysis. The study and analysis of these issues were conducted by leading Ukrainian and foreign scientists. The following scientists' works are particularly worth mentioning: A. Bianch, M. Buchyn, O. Kostenko, I. Kuian, E. Lacroix, A. Matsiuk, J. Robinson, V. Stotskyi, P. Talanchyk and others.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. This article focuses on the possibility of populism influence on democratic values regarding the lumpenisation of the society and the populism mission in the public administration.

Paper main body. There is a long-held belief in the direct relation between country living standards and democracy. That is the higher level of democracy the higher chances for the citizens' well-being. Also, there is another popular belief that poor societies do not care about democracy. In the Ukrainian reality it is often used for self-comforting, that is "we cannot think about the democratic institutes until we are better off". In fact, the relation between the level of well-being and democracy or authoritarianism of a country is not that direct. There are many examples of authoritarian countries that achieved economic success and democratic states with quite low development level.

Conclusions of the research and prospects for further studies. Consequently, it should be noted that some followers of the lumpen psychology can possess significant material resources and live off relatively sound part of the society and government institutions, and the criminal constituent of the lumpenism under the conditions of crime escalations and criminogenic "infection" of society's considerable part expands the social frameworks of the lumpenism to a dangerous scale.

As for the reasons for the lumpenisation of our society the following ones can be defined: dramatic marginalization and growth of unemployment rate; significant property differentiation and destitution of larger portion of the population; crisis in government institutions and absence of high-powered ideological parties; pervasive corruption in all government institutions; social and political instability; spiritual and moral crisis and social and psychological tension; increase in crimes; negative tendencies in judicial and law enforcement system, military, and other security agencies.

Key words: public administration; democracy; populism; civic values; modern society; citizen.

References

1. Buchyn, M. (2016). Politolohichniy analiz osnovnykh metodyk vymiryuvannya rivnia demokratii u sviti. *Humanitarian vision*, Vol. 2, № 1, pp. 9-13 [in Ukrainian].
2. Yzenzee, Y, Kyrkhkhof, P. (1994). *Hosudarstvennoe pravo Hermanyi*. (Vol. 1, pp. 48). Moskva: Instytut hosudarstva i prava RAN. 314 p. [in Russian].
3. Zahalna deklaratsiia prav liudyny. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015 [in Ukrainian].
4. Kostenko, O. (2015). Yaka Konstytutsiia nam potribna, abo Svoboda liudyny proty pravovoi svavoli. *Viche*, № 13, pp. 28, 29 [in Ukrainian].
5. Kuian, I. (2015). Zabezpechennia verkhovenstva derzhavnoi vlady yak neobkhidnaperedumova efektyvnosti upravlinnia suspilstvom. *Pravo Ukrainy*, № 5, pp. 39-46 [in Ukrainian].

6. Matsiuk, A. R. (2015). Narodovladdia yak osnova vdoskonalennia konstytutsiinykh zasad zhyttiediialnosti suspilstva. *Publichne pravo*, №4 (10), pp. 76-83 [in Ukrainian].
7. Matsiuk, A. A. (2015). Stanovlennia hromadianskoho suspilstva yak sotsialnoi osnovy narodovladdia. *Publichne pravo*, № 3 (19), pp. 113-120 [in Ukrainian].
8. Pobochoyi, I. A. (2008). Politychnyi populizm i yoho mistse v suchasnomu protystoianni politychnykh syl v Ukraini. *Multyversum. Filosofskyi almanakh*, Issue 70, pp. 42-52 [in Ukrainian].
9. Karabin, T. O., Lazur, Ya. V., Mendzhul, M. V. et al & Savchyn, M. V. (Ed.). (2015). *Publichne uriaduvannia, prava liudyny i demokratiia: rehionalnyi zriz yevrointehratsii*. Uzhhorod: Vyd-vo UzhNU "Hoverla". 320 p. [in Ukrainian].
10. Yablonskyi, V. M., Balakirieva, O. M., Bielska, T. V. et al & Korniiievskoho, O. A. (Ed.). (2016). *Rozvytok hromadianskoho suspilstva Ukrainy v umovakh vnutrishnikh i zovnishnikh vyklykiv*. Kyiv: NISD. 72 p. [in Ukrainian].
11. Stotskyi, V. V. (2015). Kontseptualni osnovy doslidzhennia politychnoi stabilnosti yak stanu demokratychnoi politychnoi systemy. *Aktualni problemy polityky*, № 56, pp. 98-106 [in Ukrainian].
12. Talanchuk, P. M. (2015). Derzhavotvorchyi potentsial ukrainskoi natsii. Kyiv: Universytet "Ukraina". 355 p. [in Ukrainian].
13. Bianchi, A. (2016). *International Law Theories: An Inquiry into Different Ways of Thinking*. Oxford: Oxford University Press. 336 p.
14. Laclau, E. & Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy*. London : Verso. pp. 22.
15. Laclau, E. (2005). *On Populist Reason*. London: [b. v.]. pp. 22.
16. Robinson, J. A., Acemoglu, D. (2006). *Economic Origins of Dictatorship and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 22.

Paper submitted: 24.07.2020

Paper accepted: 24.09.2020

Цитування: Кіянка І. Б., Левицька Н. О. Люмпенізована демократія та її вплив на сучасне публічне управління // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3(64) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 56—65. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217601>).

Citation: Kiyanka, I. B., Levytska, N. O. (2020). Lumpenized democracy and its influence on modern public administration. *Efficiency of Public Administration*, Issue 3(64), pp. 56-65. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217601>).